УДК 378.622

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ГІРНИЧИХ ІНЖЕНЕРІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

О.В. Бондаренко
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, Державний вищий навчальний заклад «Криворізький національний університет», м. Кривий Ріг, Україна, e-mail: bondarenko.olga@kdpu.edu.ua

Анотація. У статті автором обґрунтовується необхідність забезпечення в навчально-виховному процесі вищої школи сукупності педагогічних умов, яка б сприяла успішному формуванню готовності майбутніх гірничих інженерів до професійної діяльності.

Ключові слова: педагогічні умови, майбутній гірничий інженер, готовність; готовність майбутніх гірничих інженерів до професійної діяльності.

PEDAGOGICAL CONDITIONS OF FORMING THE READINESS OF FUTURE MINING ENGINEERS TO THE PROFESSION

O.V. Bondarenko
Ph.D. in Pedagogic Sciences, Associate Professor at the Department of pedagogy, State Higher Educational Institution "National University Krivoy Rog", Krivoy Rog, Ukraine, e-mail: bondarenko.olga@kdpu.edu.ua

Abstract. The necessity of providing the combined condition in the training-educational process of higher schooling education? That would make for the success of forming the readiness of future mining engineers to the profession are based in this the article.

Keywords: pedagogical conditions, future mining engineer, readiness; readiness of future mining engineers to the profession.

Вступ. Характерна для України модернізація вищої школи, яка спрямована на задоволення соціальної потреби в якісній освіті, актуалізує проблему удосконалення підготовки майбутніх спеціалістів до професійної діяльності. Повною мірою це стосується і підготовки майбутніх гірничих інженерів, які повинні бути готовими до виконання своїх професійних функцій в умовах постійних економічних перетворень.

Аналіз наукової літератури свідчить, що окремі аспекти досліджуваної проблеми знайшли відображення у працях, присвячених професійній підготовці майбутніх фахівців, яка завжди була в центрі уваги науковців. Так, закономірності та принципи професійного становлення особистості розкриті в роботах Б. Ананьєва, Ф. Гоноболіна, О. Ковальова та ін. Готовність до професійної діяльності розглядали О. Дубасенюк, Г. Дьяченко, Л. Кандибович,

В. Сластьонін та ін.

Зацікавлення в плані розв'язання обраної проблеми викликають вітчизняні наукові праці, присвячені підготовці гірничих інженерів. Так, роль природничих наук у фаховій підготовці майбутніх гірників розкрито в працях Н. Комарової; формування професійної компетентності майбутніх гірничих інженерів досліджено О. Дерев'янко, Г. Райковською, В. Тернопільською, соціально-екологічні аспекти підготовки майбутніх гірничих інженерів вивчено Л. Сергієнко й О. Сергієнко. Однак проблема педагогічних умов формування готовності майбутніх гірничих інженерів до професійної діяльності висвітлена недостатньо.

Метою пропонованої **праці** є висвітлення педагогічних умов формування готовності майбутніх гірничих інженерів до професійної діяльності.

Матеріали і результати досліджень. Процес формування готовності майбутніх гірничих інженерів до професійної діяльності досить складний, динамічний, далеко не стихійний.

Сукупність педагогічних умов, які позитивно впливають на процес становлення означеної готовності, визначається закономірностями, серед яких:

1) залежність процесу формування досліджуваної готовності від потреб соціально-економічного розвитку суспільства, завдань національного відродження держави;

2) відповідність змісту, форм і методів професійної підготовки рівню розвитку науки й практики, характеру й змісту інженерної праці, вимогам, які висуваються до сучасного гірничого інженера;

3) зумовленість результатів формування досліджуваної готовності характером пізнавальної діяльності студентів і рисами їх особистості;

4) взаємозв'язок цілей, завдань, змісту, форм і методів формування готовності майбутніх гірничих інженерів до професійної діяльності;

5) залежність змісту й методів формування готовності майбутніх гірничих інженерів до професійної діяльності від індивідуальних інтересів, нахилів та здібностей студентів.

Процес формування готовності майбутніх гірничих інженерів до професійної діяльності буде протікати успішно, якщо буде дотримана сукупність педагогічних умов, виокремлених на основі вищезазначених закономірностей. Перш ніж розглянути, які саме педагогічні умови сприяють формуванню досліджуваної нами готовності, дамо визначення поняття «педагогічні умови».

Серед науковців у визначенні умов формування готовності відсутній єдиний підхід, що пояснюється перш за все різноманітністю досліджуваних аспектів готовності, відсутня також єдина думка і щодо визначення поняття «умова».

У філософському словнику «умова» пояснюється як те, від чого залежить дещо інше (зумовлене), що робить можливим наявність речі, стану, процесу або як обстановка чи середовище, у якому відбувається або стає можливим наявність стану (процесу) [2].

У педагогіці склалося розуміння «умов» як факторів, які забезпечують процес навчання, і обставин навчального процесу, які є результатом добору, конструювання й використання елементів змісту, методів і засобів навчання для досягнення поставленої в дослідженні мети (В. Андреев); як сукупності об'єктивних можливостей змісту навчання, методів, організаційних форм і матеріальних можливостей, що забезпечують вирішення поставленого завдання (В. Висоцький, О. Федорова); як різнопланових факторів (компонентів), необхідних і достатніх для виникнення, функціонування та зміни певної педагогічної системи (В. Смиренський); як факторів або обставин, від яких залежить ефективність функціонування педагогічної системи (І. Лернер]); як головних факторів (обставин), які забезпечують ефективність і посилюють результативність як процесу навчання, так і процесу учіння (В. Обозний).

Достатньою умовою явища називається суттєвий компонент комплексу об'єктів (речей, їх станів, взаємодії), з наявності якого випливає існування даного явища. Необхідні умови отримаємо, виокремивши з усієї сукупності достатніх умов загальні, тобто ті, які будуть представлені щоразу, коли матиме місце зумовлене явище. Саме та сукупність необхідних умов, з яких не можна виключити жодного компоненту, не порушивши при цьому зумовленості, і до якого не можна додати нічого, що було б зайвим з точки зору зумовленості даного явища, називається необхідними й достатніми умовами [3, с. 707].

Таким чином, необхідними педагогічними умовами є умови, які зумовлюють процес формування готовності майбутніх учителів гірничих інженерів до професійної діяльності, а достатніми – така їх сукупність, яка забезпечує ефективність протікання даного процесу.

На основі теоретичного узагальнення наукової літератури з проблеми дослідження педагогічні умови формування готовності майбутніх гірничих інженерів до професійної діяльності визначаємо як необхідну й достатню сукупність певних взаємопов'язаних обставин навчально-виховного процесу, що обумовлюють ефективність формування досліджуваного особистісного утворення та перехід його на більш високий рівень сформованості у майбутніх гірничих інженерів.

Аналіз наявних у науковій літературі підходів до визначення сукупності педагогічних умов, дає змогу стверджувати:

– проблема виявлення педагогічних умов формування готовності хви-

лювала багатьох науковців, проте й досі не існує загальноприйнятого визначення поняття «педагогічні умови»;

– сукупність оптимальних умов залежить від специфіки діяльності, яка досліджується в конкретному випадку;

– питанню педагогічних умов формування готовності майбутніх гірничих інженерів до професійної діяльності увага приділена ще недостатньо.

Під час виокремлення сукупності педагогічних умов формування досліджуваного феномена ми орієнтувалися на вимоги, які висуваються суспільством до випускників спеціальності 6.050301 «Гірництво» та специфіку праці гірничого інженера.

Уважаємо, що формування досліджуваної готовності буде проходити більш ефективно якщо під час організації й здійснення навчального процесу та навчально-виробничої практики цілям підготовки майбутніх гірничих інженерів до професійної діяльності надаватиметься особистісний смисл і забезпечуватиметься позитивна мотивація студентів в оволодінні узагальненими професійними знаннями й уміннями використовувати їх при розв'язанні проблемних ситуацій і пізнавальних задач; активізуватиметься діяльність студентів на основі діяльнісного, особистісно-зорієнтованого та імітаційно-ігрового підходів в умовах вищого навчального закладу; урізноманітнюватимуться форми й методи професійної підготовки з наданням майбутнім гірничим інженерам свободи вибору способів розв'язання навчальних проблем і забезпеченням ситуацій успіху.

Висновок. Отже, уважаємо, що реалізація пропонованих нами педагогічних умов сприятиме формуванню ціле-мотиваційного, змістово-операційного, емоційно-вольового і оцінно-рефлексивного компонентів досліджуваної готовності [1]. Перспективу подальших досліджень убачаємо у висвітленні змісту та шляхів реалізації кожної із запропонованих педагогічних умов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондаренко О. В. Структура готовності майбутніх гірничих інженерів до професійної діяльності / О. В. Бондаренко/ Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер. Педагогіка і психологія: зб. статей. – Вип. 45. Ч. 4. – Ялта : РВВ КГУ, 2014. – С. 45–51.
2. Философский энциклопедический словарь / [ред.-сост. Е. Ф. Губский, Г. Ф. Кораблёва, В. А. Лутченко]. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 576 с.
3. Философский энциклопедический словарь / [под ред. Л. Ф. Ильичева, П. Н. Федосеева, С. М. Ковалева и др.]. – М.: Сов. Энциклопедия, 1983. – 839 с.